

Dada jsou stěhovači nábytku. Rozebrali důkladně pokoj moderního buržoy. Římsy padají a roztrhávají se. Na otomanu leží hodiny vedle peřin a Monetova obrazu. Střepty koflíků a váz pokrývají dno stěhovacího vozu. Krajky čouhají z prachu v sousedství několika párů bot. Natropivše tento půvabný nepořádek, dadaisté se rozutekli.

Surrealisté jsou ti z dadaistů, kteří našli výmluvu pro toto řádění. Odvolávají se na sen. Zatímco jsme spali, něco silnějšího, než jsme my samotní, vedlo nás uspořádat pokoj přirozeně. Žádný nebude věřit této výmluvě. Dadaisté jsou upřímnější. Můžeme je milovat. Z nenávisti proti pečlivě uklizené tradici jali se bít do všeho. Vyhodili domácího pána. Tu a tam jejich řádění přineslo zázračnou náhodu. Rozbitá váza, kopací míč a slunečník udělaly krásné zátiší. Vzali jsme si z toho poučení.

Stojíme v tomto rozbitém pokoji. Je potřeba udělat nový pořádek. Ti, kdož chtějí polorozbité předměty uložit na stará místa, budou zklamáni. Co s rozbitou vázou na nočním stolku? Použijeme jejích střepů ke škrábání bláta. Dospělý člověk, stěhovač nábytku či uklízečka si nebudou vědět rady. Je potřeba mít hodně dětské obraznosti, která dovede postavit z třísek a kaménků vše, čeho je třeba. Proč si nás všímá policie!

(Fronta, duben 1927)

Prostředek a materiál, jímž pracuje umění, je libovolný. Apollinaire říká, že lze malovat krví jako vodou. Liší-li se však v něčem řemeslo Leonardovo od řemesla dnešních tvarových a barevných kompozic, je to v odlišnosti materiálu, v dokonalosti prostředků; lidství a dojímavost, kterou umění sděluje, ovšem zůstává. Široké možnosti, bohatství prostředků je bohatstvím civilizace. Čarodějnické zaujetí Leonardovo barvou, jeho studium barevných materiálů, jeho pokusy, mísení a bádání o trvalosti jsou příbuzné civilizačnímu obdivu futuristů a materiálové, vědecké posedlosti konstruktivistů. Je-li opojené výskání futuristů nedorozuměním, byly přece manifesty futuristické civilizací starého a opuštěného celku uměleckého. Neboť prve než bude vybádněn lyrismus nového světa, je třeba jeho existenci pro umění objevit. Najít jeho hmotnou jsočnost, jeho obrovitou šíři a jeho děsivá i radostná překvapení. Nechat se unášet proudem těchto překvapení, dát se dojímat jeho silou i naivností, být strhován prudkostí katastrof, aniž by bylo nutno vykládat jejich význam. Futuristické zaujetí civilizací není ještě zaujetím řemeslníka materiálem a vůbec to není zaujetí tvůrcovo. Konstruktivisté začínají po futuristicku, u nich mašinismus je počátkem vývoje a měrou tvarů. Zůstal-li konstruktivismus jen v uměleckém pocitu, na povrchu tvarů, ve stadiu takového Légera — nemůže už uspokojit modernost a není vůbec konstruktivismem.